

Навчальна програма з позашкільної освіти
«ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО»
(для дітей з розладами аутистичного спектру)
(початковий рівень, один рік навчання)

*«Схвалення для використання в позашкільних навчальних закладах»
(протокол засідання Науково-методичної комісії з позашкільної освіти
від 25.05.2018 року, лист ІМЗО від 06.06.2018 № 22.1/12-Г-318)*

Автори:

*Вержбицька І. В., керівник Народного
художнього колективу «Студія
образотворчого мистецтва «Бджілка»»,
керівник гуртка–методист Центру творчості
дітей та юнацтва «Шевченківець»;
Воробей О. В. – завідувач Психолого-медичної
педагогічної консультації при Управлінні
освіти Шевченківської районної в місті Києві
державної адміністрації;
Ярова Є. В. – начальник Управління освіти
Шевченківської районної в місті Києві
державної адміністрації*

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Одне з найбільш актуальних питань сучасної освіти - адаптація у соціумі дітей з розладами аутистичного спектра.

Аутизм - це розлад розвитку нервової системи, що характеризується порушенням соціальної взаємодії, вербальної і невербальної комунікації, повторюваною поведінкою, також існують складнощі у взаємодії із зовнішнім світом. З цього приводу виникають порушення в соціалізації.

Діти з розладами аутистичного спектра обмежені у спілкуванні, тому виникає потреба у навчальній програмі, яка допоможе їм не боятися взаємодіяти з іншими людьми, засвоїти елементарні навички роботи з художніми матеріалами, розширити уявлення про різноманіття оточуючого світу, збагатити власний світогляд за допомогою мистецтва.

Створення навчальної програми «Образотворче мистецтво» зумовлено необхідністю структурованого та послідовного навчання дітей з розладами аутистичного спектра (РАС) технікам образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва.

Новизна та специфіка навчальної програми полягає в запровадженні поступового навчання дітей з РАС найбільш прийнятним для них технікам образотворчого мистецтва, пристосуванні дітей до певного розпорядку, який є одним із способів організації освітнього процесу, а також до певних схем роботи, які допомагають дітям організувати кожен певний вид діяльності, яким

вони займаються, звертаючи увагу на особливість сприймання інформації такими здобувачами освіти.

Схеми роботи особливо важливі для того, щоб діти з РАС могли навчитися працювати без допомоги дорослих або прямого нагляду. Схеми роботи можуть також використовуватися для полегшення групових і парних видів у навчальній діяльності.

В основу навчальної програми покладені такі принципи:

- поєднання пізнавально-репродуктивної та творчої діяльності дітей з РАС;
- принцип від простого до складного (від елементарної вправи до створення композиції);
- систематичний розвиток здібностей особистісно-емоційного сприймання художнього образу в мистецтві та житті, враховуючи особливості дітей з РАС.

Навчальна програма з позашкільної освіти «Образотворче мистецтво» спрямована на вихованців віком 6 - 8 років.

Метою навчальної програми є сприяння

- підвищенню адаптивних можливостей дітей з розладами аутистичного спектра у соціумі через опанування техніками образотворчого мистецтва;
- психосоціальному розвитку дітей через самостійну та колективну практичну творчу діяльність на заняттях образотворчого мистецтва.

Завдання навчальної програми:

- формувати уявлення про образотворче та декоративно-прикладне мистецтво;
- розвивати уяву, фантазії, емоційно-образне мислення, пам'ять;
- формувати цілеспрямоване сприймання оточуючого середовища та вміння порівнювати, виявляти подібність і відмінність предметів, здатність аналізувати реальні предмети та явища, встановлювати логічний зв'язок між ними;
- систематично формувати живописні навички;
- виховувати охайність, наполегливість, вміння працювати самостійно та в колективі, любов до мистецтва.

Навчальна програма передбачає 1 рік навчання початкового рівня (144 год. на рік, 4 год. на тиждень). У групі можуть займатися 5-6 дітей.

Програму побудовано за концентричним принципом. Вона містить такі теми: «Образотворче мистецтво»; «Паперопластика»; «Робота з пластичними матеріалами»; «Світ у творах мистецтва».

Програма передбачає проведення індивідуальних та колективних занять, практичної роботи в навчальному приміщенні та на природі, участь вихованців у благодійних акціях, виставках та майстер-класах. Ресурси середовища повинні відповідати спеціальним умовам безперешкодного навчання та розвитку дитини.

Заняття у гуртку не потребують спеціальної підготовки та знань. Навчальний матеріал програми адаптований для вихованців різного рівня підготовленості. Освітній процес гнучкий та передбачає варіативність видів діяльності під час заняття. У зв'язку з особливостями вихованців на заняттях присутні асистенти дітей.

Методи опрацювання навчального матеріалу:

- словесний (пояснення, бесіда);
- практичний (вправи, навчально-продуктивна праця)
- стимуляція інтересу до навчання;
- пізнавальні ігри;
- створення ситуацій успіху;
- створення ситуацій зайнятості, пізнавальної новизни.

Формами контролю за результативністю навчання є виставки творчих робіт вихованців, участь у конкурсах, виставках, фестивалях.

Теми та розподіл годин навчально – тематичного плану вказано орієнтовно. За необхідності в установленому порядку керівник гуртка може внести зміни у межах кожного змістовного розділу. Враховуючи інтереси вихованців, їх кількість у групі, стан матеріально – технічного забезпечення, керівник гуртка може змінювати кількість теоретичних і практичних занять (залежно від того, як швидко та якісно вихованці набувають практичних навичок).

Початковий рівень, один рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ №	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1	Вступ	2		2
2	Робота з художніми матеріалами	12	24	36
3	Паперопластика	12	24	36
4	Ліплення з пластичних матеріалів	12	24	36
5	Світ у творах мистецтва	12	20	32
6	Підсумок		2	2
	Разом	50	94	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (2 год.)

Теоретична частина. Коротка розповідь-заохочення дітей з аутизмом до творчої діяльності. Підготовка та організація навчального процесу. Ознайомлення з особливостями навчання, обладнанням, планом роботи на навчальний рік та правилами безпеки.

2. Робота з художніми матеріалами (36 год.)

Теоретична частина. Демонстрація робіт художників та перегляд ілюстрацій із зображенням картин. Основні прийоми та принципи малювання фарбами (гуаш, пальчикові), олівцями, фломастерами. Обладнання та матеріали. Принципи створення емоційно-насиченого абстрактного або художнього образу. Основи кольорознавства та композиції.

Практична частина. Зображення фарбами на аркуші паперу предметів, які повторюються по декілька разів на такі теми: «Осіньне листя», «Веселі кола»,

«Різнокольорові яблучка», «Квіти на траві». Малювання на тему «Мій страх». Підбір кольорової гамми для малювання дерев методом «Дути на фарбу, щоб та розтікалась». Графічні вправи олівцями та фломастерами по трафарету птахів: «Синичка», «Папуга», «Павлин». Колективна робота з елементами гри пальчиковими фарбами за трафаретом «Смішне кошеня». Проведення виставки, колективне обговорення робіт та заохочення до подальшої творчої діяльності.

3. Паперопластика (36 год.)

Теоретична частина. Знайомство із властивостями паперу обладнанням та матеріалами, а також з особливостями техніки «Паперопластика». Перегляд ілюстративного матеріалу. Основні правила безпеки життєдіяльності. Рельєфне та плоске зображення. Способи створення найпростіших елементів паперопластики.

Практична частина. Прості маніпуляції з папером (згинання, розгинання, розривання по лінії згину). Конструювання нескладних форм, аплікація з кольорового паперу (рвана, різана) на теми: «Пори року», «Морські хвилі», «Небо», «Квітучий сад»; виготовлення витинанки метелика, квітки, (рвана, різана) по шаблону. Рольова гра з кольоровими кружечками картону (на які діти мають наклеїти свою витинанку) «Намистинки». Колективна аплікація на тему «Опале листя». Проведення виставки робіт гуртківців.

4. Ліплення з пластичних матеріалів (36 год.)

Теоретична частина. Ліплення як вид образотворчого мистецтва. Роботи сучасних майстрів. Особливості різних видів пластичних матеріалів. Техніка безпеки при роботі з пластичними масами. Специфіка поєднання пластичних елементів та простих форм.

Практична частина. Ліплення нескладних об'ємних предметів з пластиліну та кольорового солоного тіста (шар, стовпчик, кільце) на теми: «Барвисті фрукти», «Смачні пончики», «Чарівні дерева», «Фантастичні комахи». Збирання конструкції із зліплених елементів та поєднання їх в композицію: «Овочі на грядці», «Сонечко на листочку», «Пташка в небі», «Соняшник». Виготовлення абстрактних та фантастичних тварин з самозастигаючої глини. Створення плоских рельєфів із різноманітними орнаментами квітів, простих геометричних фігур, абстрактних форм. Колективна робота з шаблоном на тему «Курчата на подвір'ї». Обговорення та проведення виставки робіт вихованців.

5. Світ у творах мистецтва (32 год.)

Теоретична частина. Знайомство з видами та жанрами мистецтва. Поєднання природи і мистецтва. Порівняння та аналіз природних форм та їх зображення в мистецтві.

Практична частина. Пізнавально-розважальні ігри за темами: «Види мистецтва», «Жанри мистецтва», «Картина чи фотографія?».

6. Підсумок (2 год.)

Практична частина. Виставка творчих робіт вихованців за навчальний

рік. Заохочення до подальшої творчої діяльності.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати і розуміти:

- види та жанри образотворчого мистецтва;
- елементарні прийоми роботи з художніми матеріалами;
- елементарні терміни образотворчої грамоти;
- правила техніки безпеки при роботі з інструментами та художніми матеріалами.

Вихованці мають вміти і застосовувати:

- застосовувати на практиці основні прийоми роботи з художніми матеріалами;
- створювати емоційно-насичені образотворчі композиції;
- застосовувати на практиці отриманні знання.

Вихованці мають набути досвід:

- роботи у дитячому колективі;
- участі в заходах пов'язаних з мистецтвом.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ

№	Найменування обладнання	Кількість
1.	Набір фломастерів	10 комплектів
2.	Набори пластиліну	10 комплектів
3.	Набори кольорового паперу	10 комплектів
4.	Альбом	10 шт.
5.	Солоне тісто	10 комплектів
6.	Ножиці	10 шт.
7.	Олівці прості	20 шт.
8.	Олівці кольорові	10 наборів
9.	Гумки	10 шт.
10.	Самозастигаюча глина	15 шт.
11.	Ганчірки для прибирання	15 шт.
12.	Ємність для води	10 шт.
13.	Фарби: - гуаш художня або майстер-клас; - акварель; - пальчикові;	15 шт.
14.	Ілюстрації робіт художників-живописців та фотохудожників	2 комплекти

ЛІТЕРАТУРА

1. «Галерея искусств». Популярный журнал о творчестве мастеров изобразительного искусства - ТОВ «Новий друк», 2006.
2. Збірник навчальних програм гуртків, студій і творчих об'єднань позашкільних навчальних закладів Київської області / за заг. ред. Т.В. Нестерук. – Біла Церква: КОПОПК, 2004.-Ч. I. – 188 с.
3. «Історія Українського мистецтва в шести томах». – Київ. «Жовтень»,1968.
4. Колупаєва А. А. Педагогічні основи інтегрування школярів з особливостями психофізичного розвитку у загальноосвітні навчальні заклади / А. А. Колупаєва. – К. : Педагогічна думка, 2007. – 458 с.
5. Комплексна програма розвитку дітей дошкільного віку з аутизмом «Розквіт» / Наук. кер. та заг. ред. Т. В. Скрипник (гриф МОН від 04.04.2013 № 1/11-6544)
6. Косміна О.М. «Українське народне вбрання.»–Київ. Балтія-Друк,2006.
7. Масол Л.М., О.В. Гайдамака, Е.В. Белкіна, О.В. Калініченко, І.В. Руденко. Методика навчання мистецтва у початкової школі: Посібник для вчителів. – Х.: Веста: Вид-во „Ранок”, 2006. – 256 с. – 16,0.
8. НАКАЗ МОН в№ 80 від 28 січня 2014 року «Про затвердження Типових навчальних планів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку (початкова школа)»
9. Тарасун В. В. Концепція розвитку, навчання і соціалізації дітей з аутизмом / В. В. Тарасун, Г. М. Хворова. – К. : Наук. світ, 2004. – 100 с.
10. Освіта аутистів : від міфу до реальності : навчально-наочний посіб. / Укладач – Тетяна Скрипник – К.: „Гнозіс», 2014. – с.
11. Скрипник Т. В. Стандарти психолого-педагогічної допомоги дітям з розладами аутичного спектра: навч.-метод. посіб. / Т. В. Скрипник. – К.: «Гнозіс», 2013. – 60 с.
12. Скрипник Т. В. Технології психолого-педагогічного супроводу дітей з аутизмом в освітньому просторі: навч.-наоч. посіб. / Т. В. Скрипник. – К.: «Гнозіс», 2015. – 60 с.
13. Ю. Руденко «Основи сучасного українського виховання», К. «Видавництво імені Олени Теліги», 2003.
14. <https://docs.google.com/document/d/1CmXIT41eQAlZHh5HeTuiBXb1fZNAoIigEwZLarTjVyk/edit#>
15. Комплексна програма розвитку дітей дошкільного віку з аутизмом «Розквіт» / Наук. кер. та заг. ред. Т. В. Скрипник. – К.: http://lib.iitta.gov.ua/2129/1/Програма_РОЗКВІТ_____.pdf